

КЛАСІЧНЫЯ ФОРМЫ ВЕРШАСКЛАДАННЯ Ў ТВОРЧАСЦІ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

Келік П.Д.,

студэнтка 1 курса лячэбнага факультэта

УО “Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт”

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык Варанец В.І.

Аб'ект даследавання: творчасць М. Багдановіча. Прадмет даследавання: класічныя формы вершаскладання.

Задачы даследавання: 1) прасачыць працэс узнікнення і развіцця кананічных форм вершаскладання; 2) прааналізаваць творы М. Багдановіча, напісаныя класічнымі формамі вершаскладання; 3) параўнаць структуру класічных формаў вершаў М. Багдановіча з сусветна вядомымі прыкладамі; 4) падрыхтаваць структурны аналіз класічных вершаў М. Багдановіча.

Мэта даследавання – даказаць, што класічная паэзія М. Багдановіча з'яўляецца своеасаблівым падручнікам па вывучэнні класічных формаў вершаў.

Актуальнасць. Класічныя формы вершаскладання спрыяюць павышэнню інтэлектуальнага ўзроўню беларускай паэзіі, сцвярджаюць высокія каштоўнасці чалавечага жыцця. Узоры вершаў у класічнай форме сведчаць, што самабытнае беларускае слова яскрава гучыць у магутнай плыні сусветнай паэзіі.

Максім Багдановіч – арыгінальны паэт з высокім ідэйна-мастацкім узроўнем твораў, іх жанравай і тэматычнай разнастайнасцю. Ён быў сярод тых класікаў беларускага нацыянальнага адраджэння, хто спрабаваў паказаць месца і ролю беларускага народа і беларускай літаратуры ў гісторыі і ў часе. Яго захаплялі замежныя мовы і літаратура. Бацькава бібліятэка прываблівала разнастайнасцю твораў, таму чытаў будучы паэт вельмі шмат, за што і атрымаў мянушку – Кніжнік. Так ішло фарміраванне светапогляду будучага паэта. М. Багдановіч адзін з першых нацыянальных паэтаў свядома звярнуўся да класічных формаў лірыкі, даючы зразумець, што беларуская мова прыдатная для таго, каб на ёй ствараць вершы на ўзор еўрапейскіх літаратур з выкарыстаннем складаных страфічных форм. Дзейнасць Максіма Багдановіча ўзбагаціла беларускую паэзію на такія нязнаныя дагэтуль класічныя ўзоры вершаскладання, як санет, трыялет, рандо, рэндэль, тэрцына і інш.

Санет. Аптымістычная ідэя верша скіравана да шырокай чытацкай аўдыторыі. Якія б цяжкасці ні былі ў чалавека, яны не вечныя, “прыдзе чарада” і на лепшыя часы, вольныя, радасныя, плённыя. Санет «Замёрзла ноччу шпаркая крыніца...» пабудаваны па ўзоры філасофскай доказнасці: першая частка з 8 радкоў уяўляе сабой тэзіс, аргумент, узяты са свету прыродных з'яў, другая частка – мэтанакіраванае пераклучэнне ў план беларускага народнага быцця.

Трыялет. У беларускую паэзію трыялет упершыню ўвёў таксама М. Багдановіч. Аўтар захапляецца арыгінальнасцю і вытанчанасцю – трыялет паўстае сімвалам высокага паэтычнага майстэрства. Традыцыйныя для гэтага

від 8-радкавага верша выкарыстанне 4-стопнага ямба. Трыялет прысвечаны каханню – адной са значных тэм у творчасці паэта. Верш створаны ў манеры паэта “чыстай красы”: гэта спроба перадаць нябачныя зрухі душы, а паэтычнае натхненне няўлоўнае і непрадказальна.

Раманс. “Зорка Венера” – па жанру гарадскі раманс. Каханне ў вершы М. Багдановіча – высокае, адухоўленае пачуццё, сімвалам якога з’яўляецца зорка Венера. Калі «зямля», чалавечы лес, не дазваляе закаханым быць разам, то «неба» (ідэальнае, духоўнае) злучае іх. Матывы кахання — дамінуючыя ў паэзіі Багдановіча. Такой канцэнтрацыі пачуцця кахання, яго пераходаў, пераліваў да Багдановіча беларуская паэзія яшчэ не ведала.

Такім чынам, сыходзячы з гіпотэзы, можна адзначыць:

1. Дзейнасць Максіма Багдановіча ўзбагаціла беларускую паэзію на класічныя ўзоры. Максіма Багдановіча можна параўнаць з Аляксандрам Пушкіным па месцы, якое ён займае ў беларускай літаратуры, трансфармаваўшы паэтычны досвед еўрапейскай літаратуры на нацыянальную глебу.

2. Багдановіч імкнуўся да таго, каб узбагаціць беларускую літаратуру набыткамі сусветнай класікі. Малады паэт добра ведаў літаратуры найперш славянскія: рускую, украінскую, польскую, не абмінаў увагай і творчасць антычных і сучасных заходнееўрапейскіх аўтараў. І прыкладаў намаганні, каб па меры магчымасці пазнаёміць прадстаўнікоў розных народаў з тым, што створана суседзямі. Пры гэтым ён імкнуўся як да дакладнасці ва ўвасабленні арыгінала на іншай мове, так і да перадачы яго мастацкай адметнасці.

3. З дзейнасцю Багдановіча звязана ідэйна-эстэтычнае і жанравае ўзбагачэнне нацыянальнай літаратуры. Максім Багдановіч не толькі распрацоўваў і творча выкарыстоўваў беларускія нацыянальныя фальклорныя і літаратурныя традыцыі, даказваў бяспрэчнасць эстэтычных магчымасцей роднай мовы, але імкнуўся максімальна ўзбагаціць іх здабыткамі іншых народаў. Адным з першых паэт ўзбагачаў нацыянальную літаратуру новымі для яе вершаванымі формамі і тэматычнымі накірункамі, перакладаў на беларускую мову творы класікаў сусветнай літаратуры.

4. Яго мастацкім творам уласціва высокая ступень эстэтызацыі, арганічны сінтэз рамантызму, рэалізму і сімвалізму.

Літаратура:

1. Багдановіч, М. Поўны збор твораў : у 3 т. / М. Багдановіч. – Мінск, 1992.
2. Бачыла, А. Дарогамі Максіма Багдановіча / А. Бачыла. – Мінск, 1983.
3. Кароткая, Т. М. Багдановіч Максім / Т. М. Кароткая // Беларускія пісьменнікі : біябібліягр. слоўн. : у 6 т. – Т. 1. – Мінск, 1992. – С. 157–159.
4. Козіч, В. І. Багдановіч Максім. Бібліяграфія / В. І. Козіч, Н. К. Мазоўка // Беларускія пісьменнікі : біябібліягр. слоўн. : у 6 т. – Т. 1. – Мінск, 1992. – С. 159–178.
5. Лойка, А. А. Паэт нараджаецца не аднойчы / А. А. Лойка. – Мінск, 1992.
6. Навуменка, І. “ Ой , чаму я стаў паэтам у нашай беднай старане ... ” : Старонкі жыцця Максіма Багдановіча / І. Навуменка // Роднае слова. – 1997. – № 9. – С. 5–18.
7. Навуменка, І. Сведка часу , аддалены вякамі : Бацькаўшчына сноў , летуценняў , легендаў Максіма Багдановіча // Роднае слова . 1998. № 2. С. 36–53.

8. Навуменка, І. Суладдзе са светам прыроды : Адухоўленасць прыроды ў паэзіі Максіма Багдановіча / І. Навуменка // Роднае слова. – 1998. – № 1. – С. 26–39.

9. Навуменка, І. “ Як зрабілася , што пакахаў цябе я ... ” : Жаночыя вобразы ў творчасці Максіма Багдановіча / І. Навуменка // Роднае слова. – 1997. – № 11. – С. 30–43.

ГАДОНІМЫ СЛОНІМА (ЛЕКСІКА-СЕМАНТЫЧНАЯ І СТРУКТУРНА-ГРАМАТЫЧНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА, АСАБЛІВАСЦІ ЎЖЫВАННЯ)

Кемяжук Г.В.,

студэнтка 1 курса лячэбнага факультэта

УА “Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт”

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – старшы выкладчык Варанец В.І.

Гіпотэза: сярод імёнаў славутых беларускіх дзеячаў можна вылучыць тыя, якія маюць непасрэднае дачыненне да Слонімска і могуць быць выкарыстаны ў якасці назваў вуліц і завулкаў горада.

Мэта: на падставе аналізу гадонімаў Слоніма, гісторыка-літаратурнай і культурнай спадчыны горада скласці спіс імёнаў славутых дзеячаў для назваў новых вуліц і завулкаў горада.

Задачы:

- вызначыць лексіка-семантычныя і структурна-граматычныя асаблівасці гадонімаў Слоніма;
- раскрыць тэндэнцыі назваўтварэння;
- выявіць гаданімічныя магчымасці імёнаў славутых беларускіх дзеячаў, звязаных з гісторыяй Слонімска;
- прапанаваць спіс імёнаў беларускіх дзеячаў для назваў вуліц і завулкаў горада Слоніма.

Аб’ект даследавання: назвы вуліц, гісторыка-літаратурная спадчына горада Слоніма.

Прадмет даследавання: гаданімічныя магчымасці гісторыка-літаратурнай і культурнай спадчыны горада Слоніма.

Метады даследавання: інтэрв’ю, вывучэнне тэарэтычных асноў, аналіз, картаграфічны метады, статыстычны метады, сінтэз, экскурсія, гутарка.

Гадонімы (ад грэч. *hodos* ‘вуліца’ і *опута* ‘імя’) – назвы лінейных аб’ектаў гарадоў: вуліц, завулкаў, бульвараў, праспектаў, пераездаў, набярэжных (вуліца Адама Міцкевіча, завулак Доўгі, праспект Незалежнасці)

Мы прааналізавалі 267 назваў вуліц і завулкаў.

Паводле значэння ўтваральных асноў гадонімы складаюць дзве асноўныя групы: адапелятыўныя і аданамастычныя. Сярод адапелятыўных утварэнняў мы вылучылі 17 семантычных падгруп, сярод аданамастычных – 12.